

Громадська організація
«Причорноморський центр
досліджень проблем суспільства»

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

учасників міжнародної
науково-практичної конференції

**«СУСПІЛЬНІ НАУКИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ»**

22–23 січня 2021 р.

м. Одеса

УДК 303(063)

С90

С90 **Суспільні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку:** матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 22–23 січня 2021 року). – Одеса : ГО «Причорноморський центр досліджень проблем суспільства», 2021. – 132 с.

Організатори конференції не завжди поділяють думки учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 303(063)

© Автори тез, 2021

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Артюшенко І. А.

ТІНЬОВА ЛОБІСТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
ЯК ФАКТОР ПОШИРЕННЯ КОРУПЦІЇ
У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ (1998 – 2018 РР.)..... 6

Старка В. В., Баран Б. М.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ
В ДИСТРИКТІ ГАЛИЧИНА 1941-1944 РР..... 9

Вановська І. М.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
У ПОДІЛЬСЬКІЙ, КИЇВСЬКІЙ ТА ВОЛИНСЬКІЙ ГУБЕРНІЯХ
(ПОЧАТОК ХХ СТ.) 14

Годлевська В. Ю.

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В ІСПАНІЇ
В УМОВАХ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ 2008 Р..... 18

Кондратюк С. В.

КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМПЕРАТОРА ОЛЕКСАНДРА ІІ В ТВОРЧІЙ
СПАДЩИНІ ПРОФЕСОРА В. І. КОВАЛЕВСЬКОГО 20

Короткий О. В.

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ УВ'ЯЗНЕННЯ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ
НАПЕРЕДОДНІ РЕФОРМИ 1819 Р..... 25

Красян О. В.

ОТРИМАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ РАДЯНСЬКОЇ
НОМЕНКЛАТУРИ (20-30-ТІ РР. ХХ СТ.)..... 30

Куриляк В. В.

ІСТОРИОГРАФІЯ КОМУНІКАЦІЙНИХ
СТРАТЕГІЙ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ЗМІ В УКРАЇНІ 33

Петриченко М. М.

АКЦІЯ «ПОВСТАНЬ, УКРАЇНО» 2 ПОЛ. 2002 РОКУ: ГОЛОВНІ
ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ 37

Пятницькова І. В. УРБАНІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ.....	40
Сухобокова О. О. ТРЕТІЙ СТАН: ІСТОРІЯ ПОЯВИ ТА ТРАКТУВАННЯ ТЕРМІНУ	45
Яковлєв І. В. ПРО ПЕРШУ ВСЕУКРАЇНСЬКУ НАУКОВО-ПРАКТИЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ШЛЯХ ЇХ ВИРІШЕННЯ».....	47

НАПРЯМ 2. ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Artemenko M. A. MANICHAEISM AS A PHILOSOPHICAL SYSTEM.....	49
Борканюк А. Б. ГРИГОРІЙ САВИЧ СКОВОРОДА І ДУХОВНІСТЬ ЛЮДИНИ	53
Guyvan P. D. ONTOLOGICAL STUDY OF TIME AS A WAY OF MOVING MATTER.....	56
Колесова Д. С. ПОСИЛЕННЯ ВПЛИВУ МЕДІАПРОСТОРУ НА СВІТОГЛЯД ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ «COVID-19»	60
Куриляк В. В. ТЕОЛОГІЯ ВІДПОЧИНКУ У ТВОРЧОСТІ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ ЕЛЛЕН УАЙТ	63
Литовченко Д. О. РОЛЬ ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ ДЛЯ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.....	68
Лосєва Є. М., Савош Г. П. ФІЛОСОФІЯ В АРХІТЕКТУРІ, ЇЇ ВПЛИВ	71
Мазур М. О. «ІСТОРІКО-ФІЛОСОФСЬКА ЕКСПЛІКАЦІЯ ФЕНОМЕНУ ОСОБИСТОСТІ ЯК КОНГРУЕНТНОГО ОБРАЗУ «Я» В КОНТЕКСТІ ПСИХОАНАЛІТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ КАРЛА ГУСТАВА ЮНГА»	74
Мaksymenko O. O. HUMOUR ACROSS CULTURES: HISTORY, DISTINCTIVE FEATURES, GENRES	81

Мельников І. В. БАЗОВІ УЯВЛЕННЯ ПРО ФІЛОСОФІЮ ОСВІТИ	82
Мороз А. М. ПАНДЕМІЯ COVID-19: РЕЗУЛЬТАТ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ ЧИ ПОМИЛОК	87
Мяус А. Ю. ТРУД И ЧЕЛОВЕК: РОЛЬ ТРУДОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ИСТОРИИ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА	91
Сакун А. В., Філатова О. С. ФОРМУВАННЯ НОВОГО МИСЛЕННЯ В ТЕОРЕТИЧНИХ РЕФЛЕКСІЯХ НАУКИ І ФІЛОСОФІЇ	96
 НАПРЯМ 3. СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ	
Жуковська Я. В. ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ РЕКЛАМИ НА ДИТЯЧУ АУДИТОРІЮ...	102
Золотаренко В. О. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ У НАПРЯМІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	104
Полумисна О. О. СТАН СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА BACKGROUND ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ПЕРІОД РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ...	109
 НАПРЯМ 4. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	
Гринишин Є. С. РЕФЕРЕНДУМ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ: ПОНЯТІЙНИЙ АСПЕКТ	114
Ковальчук А. Є. МОДЕЛІ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ	117
Сергієнко Т. І. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ВИМІРИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.....	121
Хорішко Л. С. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ В КОНЦЕПЦІЇ Л. ПАЯ.....	125
Явір В. А. ГЕНЕЗА ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ	127

ЛІТЕРАТУРА

1. Гричина Н.А. Лобізм, як інститут сучасної демократії. Автор. Дис. ... канд. політ. наук. 23.00.02 – політичні інститути та процеси. КНУ. 2009. С. 3.
2. Герасименко І. Як працює лобізм в Україні і на Заході. Інтернет. http://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/3.pdf.
3. Дягілев В. Політико – правовий інститут лобізму в Україні та закордоном: шляхи законодавчого С. 197.
4. Коваль Н.В. Необхідність впровадження інституту цивілізованого лобізму в Україні// Інвестиції: практика та досвід. 2014. – № 19, С. 173 (С. 170–175).
5. Конституція України. Інтернет. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
6. Ляшенко В.І. Бізнес – асоціації в системі інституціонального забезпечення лобіювання інтересів підприємництва в Україні. Прометей. 2008. № 2 (26) – С. 29 (С. 28–39).
7. Росенко М.І. Лобізм і його роль в діяльності сучасних парламентів. Шляхи удосконалення регламентації діяльності лобістів в парламенті України. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2010 № 11.
8. Сікора І.В. Національні інтереси України та лобістські технології бізнесу. К.: Охорона праці, 2000, С. 98.

Старка В. В.

доктор історичних наук, доцент

Баран Б. М.

аспірант,

асистент кафедри історії України, археології

та спеціальних галузей історичних наук

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ДИСТРИКТІ ГАЛИЧИНА 1941-1944 РР.

У червні 1941 року розпочалася війна Радянського Союзу з Третім Райхом і вже до вересня поточного року не лише західноукраїнські

землі, а й значна частина України опинилася під німецькою окупацією. Захоплення військами вермахту українських земель та встановлення в подальшому окупаційного режиму, що передбачав перетворення їх у німецьку колонію. У адміністративному відношенні Україну розділили на кілька частин. Управління захопленими територіями здійснювали при допомозі силових методів та терору. Значна частина українського населення була вивезена на роботи до Німеччини. Однак, таких відверто жорстоких рис гітлерівське панування набуло дещо згодом. У перші місяці свого перебування в Україні німці, щоб успішно завершити «блискавичну війну», намагалися забезпечити собі підтримку місцевого населення. В той час нацистська пропаганда твердила, що основною метою приходу німецької армії є визволення України від більшовизму. З метою поширення цієї ідеї серед населення велась досить активна агітаційна робота [7, с. 54].

Окупація України німецькими військами змінила також і релігійну ситуацію. О. Лисенко твердить, що гітлерівці вважали за потрібне врахувати настрої віруючого населення [3, с.75]. Можна припустити, що напередодні війни німецькі спецслужби ретельно вивчали релігійну ситуацію на Україні. Маючи свідчення про невдоволення віруючого населення політикою радянської влади щодо ГКЦ, окупанти вирішили зіграти на почуттях людей, позбавлених права задовольняти свої релігійні потреби. Це повною мірою співпадало з вказівками Гітлера, який говорив, що на початку окупації нацисти не повинні виказувати своїх дійсних намірів, а всіма засобами підкреслювати, що вони несуть свободу [5, с. 146]. Отже, під впливом вдало розгорнутої нацистської пропаганди, значна частина духовенства повірила, що з приходом окупантів виникли умови для вільного розвитку церков.

Всупереч твердженням радянської історіографії й офіційної пропаганди комуністичного режиму ГКЦ ніколи не була колаборантом, тим більше союзником нацизму. Проголошені подяки німецькій армії за визволення від більшовицького режиму були зумовлені припиненням масових репресій, депортацій органами НКВС перед втечею. Населення краю зустріло проголошення «Акту відновлення Української держави» 30-го червня 1941 року з великим ентузіазмом і новими надіями. Ці почуття відбиває послання митрополита до духовенства і віруючих від 5 липня 1941 року, у якому він висловлював сподівання, що «на підвалинах солідарності й усильної праці всіх українців повстане соборна Україна не тільки як велике слово і ідея, а я живий, життєздатний, здоровий, могутній, державний організм, побудований жертвою життя одних, важкою працею, залізними зусиллями і трудами других [6, с. 1–2].

Окупація України німецькими військами змінила також і релігійну ситуацію. О. Лисенко твердить, що гітлерівці вважали за потрібне врахувати настрої віруючого населення [3, с. 76]. Можна припустити,

що напередодні війни німецькі спецслужби ретельно вивчали релігійну ситуацію на Україні. Маючи свідчення про невдоволення віруючого населення політикою радянської влади щодо УГКЦ, окупанти вирішили зіграти на почуттях людей, позбавлених права задовольняти свої релігійні потреби. Це повною мірою співпадало з вказівками Гітлера, який говорив, що на початку окупації нацисти не повинні виказувати своїх дійсних намірів, а всіма засобами підкреслювати, що вони несуть свободу [5, с. 153]. Отже, під впливом вдало розгорнутої нацистської пропаганди, значна частина духовенства повірила, що з приходом окупантів виникли умови для вільного розвитку церков.

Німецьке командування прагнуло завоювати Кавказ, та середню Азію, воно вважала за потрібне забезпечити мирне і дружнє ставлення до себе українського населення. З таких міркувань німецька адміністрація спочатку не виказували своїх дійсних планів щодо України, а намагалися всіма засобами викликати прихильність місцевого населення. Одним з таких засобів ідеологічного впливу на населення, на думку окупантів, могла стати ГКЦ. Більш точно політику гітлерівців на початку окупації характеризував нарком НКВС УРСР Сергієчко. У доповідній на ім'я Хрущова він писав: «На початку свого панування німці приглядалися до обставин, вивчали церковну ініціативу, з яких би кіл вона не виходила, підтримували, але обережно спрямовували у вигідному для себе руслі» [2, с. 64].

Помірковані стосунки між УГКЦ і окупаційною владою переросли у протистояння восени 1941 року, коли Берлін відверто виявив загарбницькі наміри відносно України і розгорнув на її окупованих землях терор проти національних сил, зокрема ОУН. У грудні 1941 року німецька канцелярія видала спеціальну інструкцію про погодження з українським населенням, її п'ятий пункт стосувався церкви. У ньому вказувалося, що діяльність церков на території України не забороняється до тих пір, доки вони не займаються політичною діяльністю [2, с. 65].

Незважаючи на це, А. Шептицький у грудні 1941 року у пастирському посланні «Як будувати Рідну Хату», сконфіскованому німецькою окупаційною владою засудив тоталітарну політичну систему, моно партійне державне управління. Усвідомлюючи недосконалість будь-якої форми влади, Шептицький висловлювався за «природне право народу встановити собі форму влади, вибрати поміж різними формами: монархічною, олігархічною чи демократичною – зберігаючи собі ту участь у провідній частині, яку може виконувати виборами, себто голосуванням, а в деяких важливіших справах, так званим плебісцитом чи референдумами». Поняття влади в Шептицького наскрізь християнське, це в першу чергу «служіння публічному добру» [10, с. 15].

Стверджуючи, що «ідеалом нашого національного життя» є суверенна держава – «Рідна Хата», митрополит закликав увесь «українсь-

кий нарід», «щоби по наших силах спричинитись до здійснення цього ідеалу», боротьба за реалізацію якого є «вимогою і виявом справжньої християнської свідомої людини» [10, с.15]. У посланні митрополит засудив репресивні акції, свавілля гітлерівців і закликав населення України зберігати національну гідність, стоїчно боронити свободу, свої родини і громади. Пізніше, у серпні 1942 року в листі до папи Пія XII повідомляв про фашистські звірства на Сході. «Німецька влада, – наголошував він, – є злою, майже диявольською, то в небачене більшому ступені, ніж більшовицька влада». Митрополит не тільки викривав злочинні дії окупантів, але й визначав заходи, необхідні задля фізичного збереження народу і відновлення державності [1, с. 130].

Незважаючи на складну ситуацію, у листопаді 1942 року митрополит оголосив пастирський лист «Не убий», в якому наголошувалося на деморалізаційному впливові заохочень до політичних вбивств. Також тут митрополит засудив залучення української поліції до репресивних акцій [4, с. 66]. Як митрополит А. Шептицький, так і львівська митрополія в цілому, спрямовувала свої зусилля на збереження структури і організації церкви, що в умовах німецької окупації робити було досить складно. Це ми спостерігаємо з листа Митрополита до німецьких окупаційних властей. В листі від губернатора Дистрикту Галичина йшлося про те, що в греко-католиків будуть конфіскувати бронзові дзвони в церквах, крім тих, що мають історичне значення, зроблені німецькими майстрами та ті, що мають дуже музичний звук [8, арк. 60]. Також у листі о.Дениса Телішука, пароха с. Потік від 4 вересня 1942 року повідомляється, що він до 5 березня 1942 року був головою Українського центрального комітету в Рогатині. Бережанський Крайсгаутман Асбах наказував зандерцінствав і жардармерії стягати в Рогатині решту контингенту(податку). При тому арештовували багато людей, які вже здали контингент в розмірі 100%і більше, забрано в декого збіжжя до останнього зерна, навіть по зложеного на прожиток. Людей вивезено до примусових робіт, де вони в голоді. На скарги отця, до губернатора Бауера, Асбах людей випустив, але священнику порадив добровільно покинути головування [9, арк. 14].

У своїй історії Греко-католицька церква пережила немало трагедій, ставши на захист українського національного життя, вона свідомо взяла на себе всі труднощі, котрі випадали на долю українського народу. Але найбільш жорстоких переслідувань вона зазнала саме в часи Другою світовою війни, коли змушена була терпіти насадження нових порядків двома тоталітарними режимами. Незважаючи на наступ на церкву, митрополит зумів організувати діяльність духівництва, підтримував український народ у своїх численних пастирських посланнях.

Релігійна політика німецької окупаційної адміністрації змінювалась у залежності від зміни суспільно-політичної ситуації загалом. Спершу окупанти хотіли скористатися авторитетом Греко-католицької церкви для насадження свого режиму, та подальше розгортання війни показало справжні наміри Третього Райха, щодо завойовних територій. З огляду на непрості обставини, що склалися митрополит Андрей Шептицький та греко-католицьке духовенство з гідністю пройшли цей шлях допомагаючи та настановляючи український народ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баран С. Митрополит Андрей Шептицький: життя і діяльність. / С. Баран. – Мюнхен : Вернигора, 1947. – 151 с.
2. Волошин Ю. Радянська влада і УГКЦ (1945-1946 рр.). // Український час 1994. № 1. С. 63–65.
3. Лисенко О. До питання про становище церкви в Україні у період другої світової війни. // УІЖ 1995. № 3. С. 63–79.
4. Марчук В. Греко-католицька церква в умовах німецького та радянського тоталітаризму (1941–1946 рр.) // Галичина 2000. № 4. С. 66–67.
5. о. Софрон Мудрий (1990). Нариси історії церкви в Україні. Рим: Українська Папська колегія Святого Йосафата, 296 с.
6. Реєнт О. УГКЦ і визвольний рух українського народу. // Історія України № 4, 1998 С. 1–5.
7. Сурмач О. Греко-католицька церква в період німецького окупаційного режиму в Україні (1941–1944 рр.). / О. Сурмач. – Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2001. – 187 с.
8. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі ЦДІАУЛ). – Ф. 201 (Греко-католицька митрополича консисторія м. Львова). – Оп. 1р. – Спр. 216. – Арк. 60
9. ЦДІАУЛ. – Ф. 201 (Греко-католицька митрополича консисторія м. Львова). – Оп. 1р. – Спр. 111. – Арк. 14
10. Шептицький А. (2003) Як будувати рідну хату. / А Шептицький. – Львів : ЦДІАУЛ, 2003. – 31 с.